

nationale ombudsman

Rapport

CJIB en Justis kunnen beter samenwerken en informeren na gratieverzoek

Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de klachten over het CJIB en Justis gegrond.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
Leeswijzer	2
Achtergrond	3
Wat is de klacht?	4
Klachtformulering.....	4
Wat is er gebeurd?	4
Het gratieverzoek en de onderbreking van de gevangenisstraf.....	4
De klachtbehandeling door het CJIB.....	5
Het onderzoek door de Nationale ombudsman	6
Wat heeft de Nationale ombudsman onderzocht?	6
De reactie van Justis	6
De reactie van het CJIB	7
Wat is het oordeel van de Nationale ombudsman?.....	7
De uitvoering van de gevangenisstraf	7
De informatieverstrekking.....	8
De klachtbehandeling	9
Conclusie	9
Aanbeveling	9

Inleiding

In dit rapport geeft de Nationale ombudsman een oordeel over een klacht over het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) en Justis. In het kort gaat de klacht over de manier waarop het CJIB, Justis, Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en het Openbaar Ministerie (OM) de gevangenisstraf van Sander¹ uitvoerden. En over de informatieverstrekking hierbij door deze instanties. Verder ging de klacht over de klachtbehandeling door het CJIB. De Nationale ombudsman vindt de klacht gegrond. Het CJIB en Justis hebben gehandeld in strijd met de behoorlijkheidsvereisten van goede samenwerking en goede informatieverstrekking.

Leeswijzer

Dit rapport is als volgt opgebouwd. Ten eerste geeft de ombudsman achtergrondinformatie over de rollen van het CJIB, Justis, het OM en DJI bij de tenuitvoerlegging van straffen. En achtergrondinformatie over schorsing en opschorting na een gratieverzoek. Ten tweede zet de ombudsman de klacht uiteen. Ten derde omschrijft de ombudsman wat er is gebeurd in de zaak van Sander. Daarna zet de ombudsman uiteen wat hij heeft onderzocht en wat er uit dat onderzoek kwam. Vervolgens geeft de ombudsman een oordeel over de klacht en komt hij tot een conclusie. Tot slot doet de ombudsman een aanbeveling.

¹ Dit is een fictieve naam.

Achtergrond

Bij de uitvoering van gevangenisstraffen werken verschillende instanties samen. In de zaak van Sander speelden het CJIB, Justis, het OM en DJI een rol. De instanties worden gezamenlijk ook wel de 'tenuitvoerleggingsketen' genoemd. Iedere 'ketenpartner' heeft verschillende verantwoordelijkheden. Voor dit rapport is het volgende van belang om te weten.

Ten tijde van de aanhouding van Sander in 2019 was het OM verantwoordelijk voor de tenuitvoerlegging van straffen. Het CJIB ondersteunde het OM hierbij. Het CJIB was in dat kader onder andere verantwoordelijk voor het verzenden van aanhoudingsbevelen naar de politie.

Sinds 1 januari 2020 heeft het CJIB de verantwoordelijkheid voor de tenuitvoerlegging van straffen. Toen de klacht in deze zaak werd ingediend, was deze verantwoordelijkheid al overgegaan op het CJIB. Als 'ketenregisseur' heeft het CJIB het overzicht in de tenuitvoerleggingsketen.

DJI voert de gevangenisstraffen die door de rechter zijn opgelegd uit. Daarmee is DJI verantwoordelijk voor de dagelijkse zorg voor gevangenen in gevangenissen in Nederland.

Justis behandelt gratieverzoeken en regelt dat een gratieverzoek de uitvoering van een gevangenisstraf opschort of schorst. Opschorting betekent uitstel van een gevangenisstraf die nog niet is begonnen. Schorsing betekent het tijdelijk onderbreken van een gevangenisstraf.

Een gratieverzoek schort een gevangenisstraf op als wordt voldaan aan vereisten in de artikelen 6:7:2 en 6:7:3 Wetboek van Strafvordering (hierna: Sv).² De gevangenisstraf wordt dan opgeschort tot een beslissing over het gratieverzoek is genomen.

Welke vereisten staan er voor opschorting in de artikelen 6:7:2 en 6:7:3 Sv?

In artikel 6:7:2 Sv staat dat een gratieverzoek de uitvoering van een gevangenisstraf in een aantal gevallen opschort. Dit is het geval als het gaat om een gevangenisstraf van maximaal zes maanden.

In artikel 6:7:3 staat dat artikel 6:7:2 niet altijd van toepassing is. Dat is onder andere het geval als degene die het gratieverzoek doet op dat moment al in de gevangenis zit.

Gratieverzoeken moeten worden ingediend aan de hand van een gratieformulier.³ Wanneer een burger een onvolledig gratieverzoek indient, krijgt hij zes weken de tijd om het gratieverzoek aan te vullen.⁴ Justis heeft tegenover de ombudsman aangegeven dat het kan voorkomen dat een veroordeelde in die zes weken wordt aangehouden en naar de gevangenis moet. Als de burger het gratieverzoek dan alsnog binnen de termijn van zes weken volledig maakt, neemt Justis het gratieverzoek in behandeling. Justis bekijkt dan of op het moment van indiening van het onvolledige gratieverzoek werd voldaan aan de vereisten in de artikelen 6:7:2 en 6:7:3 Sv. Als Justis vaststelt dat aan die vereisten werd voldaan maar de betrokkene inmiddels al is aangehouden, schorst Justis de straf tot op het gratieverzoek is beslist.⁵ Dit betekent dus dat de betrokkene

² Per 1 januari 2020 wordt de opschortende of schorsende werking van een gratieverzoek geregeld in de artikelen 6:7:2, 6:7:3 en 6:7:4 Sv. Ten tijde van het gratieverzoek in deze zaak waren dit de artikelen 558a, 559 en 559a Sv. De artikelen zijn grotendeels hetzelfde gebleven.

³ Artikel 3 lid 1 Gratiwet.

⁴ Artikel 3 lid 3 Gratiwet.

⁵ In artikel 6:7:2 Sv staat niet expliciet dat een gevangenisstraf dan ook kan worden geschorst. Volgens Justis is het 'in de geest van de wet' en in het belang van de burger om een gevangenisstraf te schorsen als op het moment van indiening van een onvolledig gratieverzoek aan de vereisten van artikelen 6:7:2 en 6:7:3 Sv werd voldaan. Zie hierover meer in de paragraaf 'Het onderzoek door de Nationale ombudsman'.

uit de gevangenis wordt vrijgelaten tot een beslissing over het gratieverzoek is genomen. Als het gratieverzoek wordt afgewezen, moet hij terug naar de gevangenis om de rest van de straf uit te zitten.

Wat is de klacht?

De moeder van Sander, Marianne⁶, klaagt namens Sander over de manier waarop de betrokken instanties zijn gevangenisstraf hebben uitgevoerd. Sander had een onvolledig gratieverzoek ingediend. Hij kreeg zes weken de tijd om het gratieverzoek aan te vullen. Terwijl Sander nog bezig was met het aanvullen van zijn gratieverzoek, werd hij aangehouden en naar de gevangenis gebracht. Na een aantal dagen in de gevangenis werd Sander vrijgelaten. Een aantal maanden later moest Sander weer terug naar de gevangenis.

Marianne klaagt er daarnaast over dat de betrokken instanties Sander verkeerd hebben geïnformeerd. Sander kreeg een ontslagbesluit van de gevangenis waarin stond dat Sander zijn straf had ondergaan. Daarom dacht Sander dat hij de rest van zijn straf niet hoefde uit te zitten. Het was voor Sander een enorme tegenslag dat hij na afwijzing van zijn gratieverzoek opnieuw naar de gevangenis moest. Verder klaagt Marianne over de manier waarop het CJIB de klacht van Sander heeft behandeld.

Marianne geeft aan dat de manier waarop de betrokken instanties de gevangenisstraf hebben uitgevoerd en de onjuiste communicatie daarover veel impact hebben gehad op Sander en op haar en de vader van Sander.

Klachtformulering

De Nationale ombudsman onderzoekt de klacht aan de hand van de volgende klachtformulering:

Verzoeker klaagt over de manier waarop de betrokken instanties de gevangenisstraf hebben uitgevoerd en over de informatieverstrekking hierover. Daarnaast klaagt verzoeker over de manier waarop het Centraal Justitieel Incassobureau de klacht hierover heeft behandeld.

Wat is er gebeurd?

Het gratieverzoek en de onderbreking van de gevangenisstraf

De strafrechter veroordeelde Sander tot een gevangenisstraf van vier maanden. Sander had een eigen onderneming. Daarnaast had hij gezondheidsproblemen. Daarom diende hij op 7 juli 2019 een gratieverzoek in bij Justis.

Justis nam het gratieverzoek van Sander eerst niet in behandeling, omdat het niet volledig was. Een verklaring van een medisch specialist en een uittreksel van de Kamer van Koophandel ontbraken. Dit liet Justis op 15 juli 2019 aan Sander weten. Hij kreeg zes weken de tijd om de ontbrekende stukken op te sturen. Sander vroeg de ontbrekende stukken op.

Op 25 juli 2019 gaf het CJIB opdracht aan de politie om Sander aan te houden voor de uitvoering van zijn gevangenisstraf. De politie hield Sander op 27 juli 2019 thuis aan en bracht hem naar de gevangenis. Sander was op dat moment nog bezig met het volledig maken van zijn gratieverzoek en had niet verwacht plotseling te worden aangehouden. Hij kon hierdoor geen maatregelen nemen voor zijn onderneming. Ook werd de behandeling van zijn gezondheidsproblemen plotseling onderbroken.

⁶ Dit is een fictieve naam.

Justis ontving de ontbrekende stukken voor het gratieverzoek van Sander op 30 juli 2019. Op 2 augustus 2019 stuurde Justis een brief aan Sander met de mededeling dat Justis zijn gratieverzoek in behandeling nam. Justis besloot vervolgens de gevangenisstraf van Sander te schorsen tot een beslissing op zijn gratieverzoek was genomen.

Justis liet het OM weten dat de gevangenisstraf geschorst moest worden. Het OM gaf dit weer door aan het CJIB. Het CJIB vroeg de gevangenis om de uitvoering van de gevangenisstraf van Sander te 'stoppen'. Dat deed de gevangenis. Op 7 augustus 2019 liet de gevangenis Sander vrij. Daarbij ontving Sander een schriftelijk ontslagbesluit van de DJI. In dat ontslagbesluit stond dat hij de straf die aan hem was opgelegd had ondergaan. Dezelfde dag stuurde Justis een brief naar het huis van Sander waarin stond dat zijn gratieverzoek 'schorsende werking van rechtswege' had.

In het najaar van 2019 wees Justis het gratieverzoek van Sander af. Justis stuurde een brief aan Sander waarin stond dat hij het nog openstaande deel van zijn gevangenisstraf moest uitzitten. Sander heeft zich hiervoor in december 2019 gemeld bij de gevangenis. Hij heeft toen de rest van zijn straf uitgezeten.

De klachtbehandeling door het CJIB

Marianne diende namens haar zoon Sander een klacht in bij het CJIB. Marianne klaagde namens Sander over de plotselinge aanhouding van Sander en over de vrijlating uit de gevangenis. Ook klaagde zij over de onjuiste informatieverstrekking van de gevangenis.

In eerste instantie ging het CJIB alleen in op het handelen van het CJIB. Het CJIB gaf aan de gevangenis te hebben gevraagd de uitvoering van de straf stil te leggen in verband met het gratieverzoek. Het CJIB beoordeelde de klacht als ongegrond. Verder liet het CJIB weten dat het geen oordeel kon geven over het handelen van de gevangenis. Daarom kon het CJIB niet beoordelen of Sander door de gevangenis onjuist was geïnformeerd.

De ombudsman stelde vervolgens vragen aan het CJIB over de samenwerking binnen de keten bij de behandeling van de klacht. Het CJIB antwoorde dat iedere ketenpartner verantwoordelijk is voor zijn handelen, maar dat het wenselijk kan zijn dat ketenpartners de reactie op een klacht met elkaar afstemmen. Het CJIB gaf ook aan dat het bij de rol van het CJIB als ketenregisseur past hierover in gesprek te gaan met de ketenpartners en samen met de partners naar een oplossing te zoeken. Het CJIB heeft vervolgens contact gezocht met DJI om te zorgen voor een verbetering in communicatie richting burgers.

Verder gaf het CJIB aan wat de oorzaak was van de, volgens het CJIB, onduidelijke ontslagbrief. Dit kwam door onduidelijke informatieverstrekking van het CJIB. Het CJIB had de gevangenis gevraagd de gevangenisstraf te 'stoppen', zonder aan te geven wat de reden daarvan was. De gevangenis wist daardoor niet dat de gevangenisstraf van Sander tijdelijk moest worden geschorst vanwege zijn gratieverzoek. De gevangenis kon Sander daar dus niet goed over informeren. De inhoud van de ontslagbrief van de gevangenis heeft volgens het CJIB voor veel onduidelijkheid gezorgd. Dat vindt het CJIB vervelend.

Volgens het CJIB had Sander wel kunnen begrijpen waarom hij werd vrijgelaten door de brief van Justis waarin stond dat zijn gratieverzoek 'schorsende werking van rechtswege' had. Daaruit had Sander kunnen opmaken dat hij de resterende dagen moest uitzitten als het gratieverzoek werd afgewezen.

Het CJIB liet Marianne verder weten dat het CJIB zijn werkwijze naar aanleiding van haar klacht heeft aangepast. Als het CJIB de gevangenis vraagt om iemand (tijdelijk) vrij te laten, geeft het CJIB door wat hier de reden van is. Ook heeft het CJIB een voorstel gedaan richting DJI om de inhoud van de ontslagbrief te verduidelijken.

Het onderzoek door de Nationale ombudsman

Wat heeft de Nationale ombudsman onderzocht?

Naar aanleiding van de klacht van Sander is de Nationale ombudsman een onderzoek gestart. De ombudsman heeft Justis vragen gesteld over de werkwijze van Justis bij de beoordeling van een gratieverzoek. Daarnaast stelde de ombudsman vragen over de communicatie tussen ketenpartners bij de behandeling van gratieverzoeken.

De Nationale ombudsman heeft het CJIB gevraagd meer informatie te geven over wat het CJIB met DJI heeft ondernomen om de inhoud van de ontslagbrief te verduidelijken. Daarnaast vroeg de ombudsman het CJIB of het klopt dat het CJIB kan besluiten wanneer een aanhoudingsbevel wordt uitgestuurd.

De reactie van Justis

De werkwijze van Justis

Justis heeft de gevangenisstraf van Sander geschorst op grond van artikel 6:7:2 Sv. In artikel 6:7:2 Sv staat dat een gratieverzoek een gevangenisstraf kan opschorten. In het artikel staat niet dat een gratieverzoek een gevangenisstraf kan schorsen. Volgens Justis handelt zij wel 'in de geest van de wettelijke bepaling' door – nadat het gratieverzoek volledig is geworden – op grond van artikel 6:7:2 Sv een gevangenisstraf te schorsen als op het moment van indiening van het onvolledig gratieverzoek werd voldaan aan de vereisten van artikel 6:7:2 en 6:7:3 Sv.

Justis neemt een gratieverzoek in behandeling op het moment dat het gratieverzoek volledig is. Op dat moment beoordeelt Justis of het gratieverzoek opschortende werking heeft. Justis stelt dat niet uit de wet voortvloeit of voor de beoordeling van de opschortende werking moet worden gekeken naar het moment van indiening van het onvolledige gratieverzoek of naar het moment dat het gratieverzoek volledig wordt. Justis hanteert als 'peildatum' het moment van indiening van het onvolledige gratieverzoek.

Volgens Justis is die peildatum het meest in het belang van de burger. Als Justis als peildatum het moment van het volledige gratieverzoek had gehanteerd, was de gevangenisstraf van Sander niet geschorst. Sander had de behandeling van zijn gratieverzoek dan niet in vrijheid kunnen afwachten. Volgens Justis is het in vrijheid kunnen afwachten van de behandeling van een gratieverzoek doorgaans de wens van de burger. Zelfs als later blijkt dat geen gratie wordt verleend en hij de straf alsnog moet ondergaan. Justis heeft daarom ook niet eerder klachten ontvangen over de schorsing van een gevangenisstraf.

De communicatie tussen Justis en ketenpartners over een ingediend gratieverzoek

Justis informeert de ketenpartners voor het eerst over een ingediend gratieverzoek wanneer het gratieverzoek volledig is geworden en Justis het gratieverzoek in behandeling neemt. Het is volgens Justis niet logisch om de ketenpartners eerder te informeren. Justis kan een gratieverzoek namelijk pas in behandeling nemen als sprake is van een volledig gratieverzoek en niet alle onvolledige gratieverzoeken worden later aangevuld tot ze volledig zijn.

De informatieverstrekking van Justis richting Sander

Justis erkent dat het bericht aan Sander dat zijn gratieverzoek 'schorsende werking van rechtswege' had, duidelijker had gekund. Justis had bijvoorbeeld kunnen aangeven wat de wettelijke grondslag en de juridische gevolgen hiervan waren. Justis heeft in een gesprek met de ombudsman aangegeven het voornemen te hebben de communicatie richting burgers te verbeteren. Justis vindt het belangrijk dat burgers begrijpen wat juridische termen in de berichtgeving betekenen.

De reactie van het CJIB

Acties naar aanleiding van de klacht

Sinds 1 januari 2020 gebruikt het CJIB een formulier om DJI opdracht te geven tot invrijheidstelling. Op dit formulier vermeldt het CJIB altijd de reden van de invrijheidstelling. Daarnaast is bij de invrijheidstelling een zaakregisseur van het CJIB betrokken. Die zaakregisseur zorgt ervoor dat het DJI volledig wordt geïnformeerd.

De mogelijkheid tot het wachten met een aanhoudingsbevel

De Nationale ombudsman vroeg het CJIB of het klopt dat het CJIB kan besluiten wanneer een arrestatiebevel wordt uitgestuurd. En of het CJIB kan wachten met het uitsturen van een arrestatiebevel als dat wenselijk is. Het CJIB antwoorde dat vanaf 1 januari 2020 het CJIB bevoegd is te beslissen tot het uitvaardigen van een aanhoudingsbevel. In hoge uitzonderingsgevallen kan een zaakregisseur van het CJIB beslissen te wachten met een aanhoudingsbevel. Daarbij wordt rekening gehouden met onder andere de aard en omvang van de opgelegde straf, andere openstaande zaken en de persoonlijke omstandigheden van de veroordeelde.

Voor 1 januari 2020 besliste het OM over het versturen van een aanhoudingsbevel. Het CJIB verzond de aanhoudingsbevelen. Beslissingen om te wachten met een aanhoudingsbevel konden voor 1 januari 2020 alleen door het OM worden genomen.

Wat is het oordeel van de Nationale ombudsman?

De uitvoering van de gevangenisstraf

Het OM, het CJIB, de DJI en Justis hebben in de tenuitvoerleggingsketen samengewerkt bij de uitvoering van de gevangenisstraf van Sander en de behandeling van zijn gratieverzoek. De Nationale ombudsman toetst de handelswijze van het CJIB en Justis aan het behoorlijkheidsvereiste van goede samenwerking. Het behoorlijkheidsvereiste van goede samenwerking houdt in dat de overheid op eigen initiatief in het belang van de burger samenwerkt met andere (overheids)instanties. Een burger heeft belang bij een aaneengesloten gevangenisstraf.⁷ Goede samenwerking bij een gratieverzoek betekent dus dat het CJIB en Justis moeten samenwerken zodat de gevangenisstraf van een burger – voor zover mogelijk – aaneengesloten wordt uitgevoerd.

In de zaak van Sander heeft Justis niet met de betrokken instanties samengewerkt om de gevangenisstraf van Sander voor zover mogelijk aaneengesloten uit te voeren. Toen Sander zijn gratieverzoek indiende, besliste het OM wanneer een aanhoudingsbevel werd uitgestuurd. Justis communiceerde niet aan het OM dat Sander een onvolledig gratieverzoek had ingediend en dat hij zes weken de tijd had om het gratieverzoek aan te vullen. Het OM kon daardoor bij de beslissing tot het uitsturen van het aanhoudingsbevel geen rekening houden met het belang van Sander bij een aaneengesloten gevangenisstraf. Sander werd aangehouden en zijn gevangenisstraf moest worden geschorst toen zijn gratieverzoek volledig werd. De klacht van Sander is gegrond.

Sinds 1 januari 2020 bepaalt het CJIB wanneer een aanhoudingsbevel wordt uitgestuurd. Wanneer Justis een onvolledig gratieverzoek ontvangt, laat Justis dit niet aan het CJIB weten. Justis kan een gratieverzoek

⁷ Het onderbreken van een gevangenisstraf is onwenselijk. De Minister van Justitie gaf dit ook aan bij de totstandkoming van de wet- en regelgeving hierover. Hij schreef dat de nadelen van een één of enkele malen onderbroken tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen aanmerkelijk zijn. Voor de betrokkenen zelf, omdat zij nadat het gratieverzoek is afgewezen opnieuw gevangenisstraf moeten ondergaan. Maar ook voor gevangenen ontstaan grote moeilijkheden. Uit een oogpunt van doelmatige reclassering en het belang van een goede opvang in de maatschappij, verdient het de voorkeur wanneer de veroordeelde zijn straffen zoveel mogelijk aansluitend ondergaat. Zie *Kamerstukken II*, 1971-1972, 11933, nr 3, p. 4. Tijdens het onderzoek gaf ook Justis aan te begrijpen dat het onderbreken van de uitvoering van een gevangenisstraf onwenselijk is.

pas in behandeling nemen als het volledig is. Niet ieder onvolledig gratieverzoek wordt aangevuld tot het volledig is. Het is daarom volgens Justis niet logisch om het CJIB te informeren wanneer Justis een onvolledig gratieverzoek ontvangt. Toch ziet de ombudsman dit anders. Doordat het CJIB niet geïnformeerd wordt over een onvolledig gratieverzoek, kan zij bij het uitsturen van aanhoudingsbevelen geen rekening houden met het belang van de burger bij een aaneengesloten gevangenisstraf. Door een gebrek aan communicatie werken het CJIB en Justis dus niet samen in het belang van de burger. Dit kan Justis voorkomen door het CJIB ervan op de hoogte te stellen als een onvolledig gratieverzoek wordt ingediend. Het is dan aan het CJIB om te bepalen of het wenselijk is te wachten met een aanhouding tot het gratieverzoek volledig is. De ombudsman zal hiertoe een aanbeveling doen.

De informatieverstrekking

Bij zijn vrijlating kreeg Sander van de gevangenis een brief waarin stond dat hij de opgelegde straffen had ondergaan. Deze informatie was niet juist. Het ging om een schorsing door het gratieverzoek. Na de vrijlating uit de gevangenis, stuurde Justis een brief aan Sander waarin stond dat zijn gratieverzoek 'schorsende werking van rechtswege' had.

De Nationale ombudsman toetst de communicatie door het CJIB en Justis aan het behoorlijkheidsvereiste van goede informatieverstrekking. Dit vereiste houdt in dat de overheid ervoor zorgt dat de burger de juiste informatie krijgt en dat deze informatie klopt en volledig en duidelijk is. Zij verstrekt niet alleen informatie als de burger erom vraagt, maar ook uit zichzelf.

Dat Sander verkeerd is geïnformeerd door de gevangenis, komt doordat de communicatie in de keten niet goed is gegaan. Justis liet het OM weten dat de gevangenisstraf van Sander moest worden geschorst vanwege het gratieverzoek. Het OM vroeg het CJIB de gevangenisstraf op te schorten. Het CJIB gaf vervolgens alleen aan de gevangenis door dat de uitvoering van de gevangenisstraf moest worden gestopt. Het CJIB liet de gevangenis niet weten dat dit door het gratieverzoek kwam en dat het dus alleen om schorsing ging. Die informatie was dus niet volledig. De gevangenis heeft daar vervolgens van gemaakt dat Sander werd vrijgelaten, omdat hij zijn straf had ondergaan.

De ombudsman is van oordeel dat het CJIB de gevangenis niet behoorlijk heeft geïnformeerd. Het CJIB heeft erkend dat de informatieverstrekking aan de gevangenis te beperkt was en de communicatie beter had gekund. De werkwijze van het CJIB is vanwege de klacht aangepast. Wanneer het CJIB een gevangenis vraagt iemand vrij te laten, geeft het de reden hiervan door. Daarnaast hebben het CJIB en de DJI besproken hoe de informatie in de ontslagbrief duidelijker en vollediger kan. De ombudsman heeft hier met instemming kennis van genomen en volgt of de communicatie bij ontslag in de toekomst verbetert.

Ook de brief van Justis waarin stond dat het gratieverzoek 'schorsende werking van rechtswege' had, vindt de ombudsman geen behoorlijke informatieverstrekking. Volgens het CJIB had Sander door die brief kunnen weten waarom hij werd vrijgelaten. De ombudsman is het hier niet mee eens. Het is niet voor iedere burger te begrijpen wat 'schorsende werking van rechtswege' betekent en wat de feitelijke gevolgen van de schorsing zijn. Justis heeft tegenover de ombudsman erkend dat de communicatie richting Sander duidelijker had gekund. Justis heeft daarnaast aangegeven het voornemen te hebben de communicatie richting burgers te verbeteren. Justis vindt het belangrijk dat burgers begrijpen wat juridische termen in hun communicatie betekenen. Ook hier heeft de ombudsman met instemming kennis van genomen. De ombudsman volgt hoe Justis in de toekomst aan dit voornemen uitvoering geeft.

De ombudsman is van oordeel dat het CJIB en Justis niet behoorlijk informatie hebben verstrekt over de schorsing van de gevangenisstraf door het gratieverzoek. Sander heeft door de communicatie van het CJIB en Justis onjuiste en onduidelijke informatie ontvangen. De klacht is gegrond.

De klachtbehandeling

De Nationale ombudsman toetst de klachtbehandeling door het CJIB ook aan het behoorlijkheidsvereiste van goede samenwerking.⁸ De oorzaak van de klacht van Marianne en Sander is een gebrek aan samenwerking in de keten. De ombudsman vindt dat instanties in zulke situaties met de ketenpartners moeten onderzoeken wat er is gebeurd en waar het beter kan. Een instantie zal een reactie op de klacht met de ketenpartners moeten afstemmen en namens de keten moeten reageren. Nu Marianne de klacht bij het CJIB indiende en het CJIB de rol heeft van ketenregisseur, lag het initiatief hiervoor bij het CJIB.

Het CJIB heeft wel contact gezocht met DJI om een oorzaak van het onderliggende probleem aan te pakken. Maar de ombudsman vindt het niet behoorlijk dat het CJIB in eerste instantie alleen inging op het handelen van het CJIB. Het CJIB had namens de keten moeten reageren, in plaats van aangeven dat het niet kon oordelen over het handelen van een ketenpartner.

De ombudsman komt tot de conclusie dat het CJIB in eerste instantie niet voldoende met de andere betrokken instanties heeft samengewerkt bij de behandeling van de klacht. Daarom oordeelt de ombudsman dat de klacht over de klachtbehandeling door het CJIB gegrond is. De ombudsman vindt dat het CJIB uiteindelijk wel behoorlijk heeft gehandeld door contact te zoeken met DJI om de oorzaak van het onderliggende probleem aan te pakken.

Conclusie

Op grond van zijn onderzoek komt de Nationale ombudsman tot de conclusie dat de klachten van Sander over de onderzochte gedragingen van het CJIB en Justis gegrond zijn. Het CJIB en Justis hebben gehandeld in strijd met de behoorlijkheidsvereisten van goede samenwerking en goede informatieverstrekking.

Aanbeveling

De Nationale ombudsman beveelt Justis aan het CJIB te informeren over onvolledige gratieverzoeken. Het is aan het CJIB om te beoordelen of het wenselijk is om te wachten met een aanhoudingsbevel tot het gratieverzoek is aangevuld.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen

⁸ Het is belangrijk dat instanties ook bij de behandeling van een klacht samenwerken. Zie rapport 2018/005, Ombudsvisie op professionele klachtbehandeling, p. 29-30, www.nationaleombudsman.nl/overheidsprofessionals/klachtbehandeling.